

Nikki van der Gaag

FEMİNİZM

Dünyanın Neden
Bu Kelimeye Hâlâ İhtiyacı Var?

Türkçesi: Beyaz Sumer Aydaş

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
Giriş	11
I. Bölüm	
Biraz Sorun Çıkarmak	15
II. Bölüm	
Feminizm: Adil Olmayan Bir Dünyaya Tepki	37
III. Bölüm	
Feminizm ve Dört Anahtar Kelime: Kapitalizm, Çatışma, İklim Değişikliği ve Dini Muhafazakârlık.....	59
IV. Bölüm	
Başarılı Bir Kadına Ket Vurabilirsiniz: İktidar, Politika ve İmtiyaz.....	79
V. Bölüm	
Kadına Yönelik Şiddet: Hiç Bitmeyen Bir Salgın.....	99
VI. Bölüm	
Bedenlerimizi Geri Almak: Feminist Bir Proje	115
VII. Bölüm	
Bir Feminist Yetiştirmek: Değişen Tutumlar	131

I. Bölüm

Biraz Sorun Çıkarmak

Neyi seçersen seç, ne kadar çok yolu kat edersen et, umarım bir hanımefendi olmayı seçmezsin. Umarım kurallara uymamanın ve gittiğin yerlerde biraz sorun çıkarmanın bir yolunu bulursun. Ayrıca umarım o sorunun bir kısmını kadınlar adına çıkarmayı tercih edersin.

Nora Ephron, Amerikalı senaryo ve roman yazarı,
yapımcı ve yönetmen

Feminizm bir sürü ülkede çok büyük işler başardı ama özellikle ırkçılığın veya yoksulluğun neden olduğu türden dezavantajlarla karşı karşıya olan kadınlarla kız çocukları için hâlâ yapılacak çok şey var. Feminizmin farklı farklı yüzleri mevcut ve bu kelimenin ne anlama geldiği konusundaki tartışma halen sürüp gidiyor. Gelgelelim kesin olan tek şey şu: Farklılıklarımızı bir kenara bırakarak haklarımız için mücadele etmek üzere birlikte çabalamamız gerekiyor.

Feminizm her daim kamçılayıcı, heyecan verici ve tartışmalı olagelmıştır. Feminist olmak için keskin bir zekâyâ, kocaman bir yüreğe, mizah anlayışına sahip olmalısınız ve deriniz de kalın olmalı. Nora Ephron'un deyişiyle “biraz sorun çıkarmaya” hazır olmalısınız.

Her ne kadar feminizm 1990'ların ve 2000'lerin başlarındaki kasvetli havasından sıyrılmış olsa da, bugün kendinize feminist demek için hâlâ cesur olmanız gerekiyor. Dünyanın farklı yerlerindeki feministlerle konuşurken –bu kitaptaki hikâyelerin ortaya koyduğu gibi– çoğunlukla devasa eşitsizlikler karşısında başarmaya çalıştıkları şeylerden dolayı onlara hep büyük bir hayranlık duydum.

Yine de, son yıllarda özellikle genç kadınların (ve bazı genç erkeklerin) kendilerini feminist olarak adlandırmaktan ve artık ikin-

ci sınıf vatandaşlar olmayı kabul etmeyeceklerini ilan ettikleri sanal ve gerçek mecralara sahip çıkmaktan giderek daha fazla mutluluk duyduğunu görmek cesaret verici.

Fransız entelektüel, yazar ve feminist Simone de Beauvoir 1949'da yayımlanan *İkinci Cins* adlı kitabında “kadın doğulmaz, kadın olunur” demişti. De Beauvoir, gördükleri muameleye rağmen kadınların erkeklerden hiçbir şekilde aşağı olmadığına tutkuyla inandı ve çağrısı şimdi tüm dünyadaki yeni nesil feministlerce sahipleniliyor.

Feminizm o zaman ne kadar gerekliyse şimdi de bir o kadar gerekli. Birleşmiş Milletler toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının seksen yıl süreceği tahmininde bulunuyor. Bu çok uzun bir süre. Feminizm bugün de her zaman olduğu kadar anlamlı ve bu kitabın göstereceği üzere hâlâ ihtilafli.

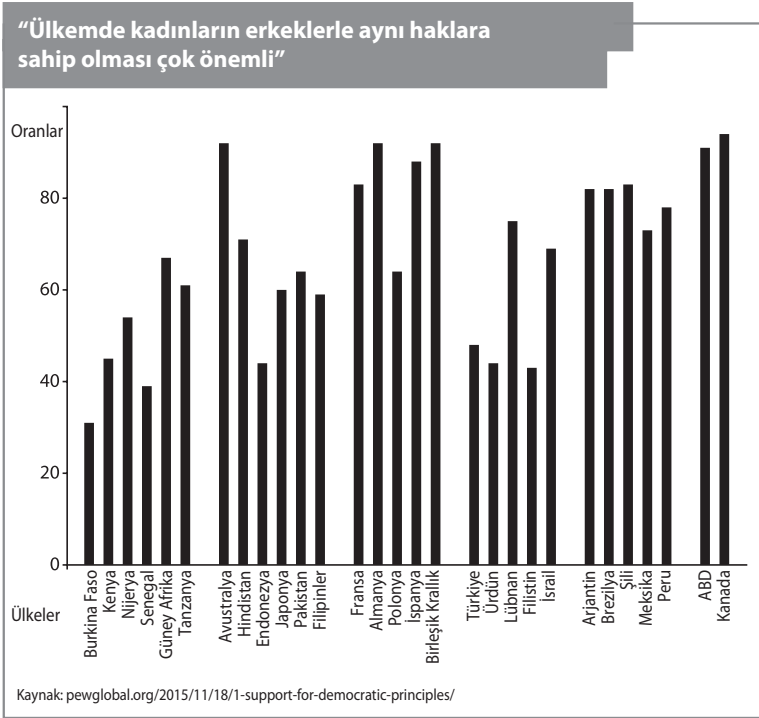
Kendini feminist olarak adlandırmak

Feminizm yeniden popüler. 2016'da ABD'de yapılan bir araştırmaya göre,

- On kadından altısı ve erkeklerin üçte biri kendilerini feminist veya sıkı feminist olarak adlandırıyor.
- On kadından yedisi hareketin güçlendiğini söylüyor.
- On kadından en az dördü hareketin hiddetli olduğunu düşünüyor ve aynı orandaki katılımcı, kadınların karşılaştığı zorluklardan dolayı erkekleri haksız yere suçladığını söylüyor.
- Genç kadınlar feminist hareket konusunda yaşlı kadınlara göre daha iyimserler.
- On genç kadından en az dördü kadın haklarıyla ilgili görüşlerini sosyal medyada ifade ettiklerini söylüyor.
- Kendini en çok feminist olarak adlandıran iki demografik grup 18-34 yaş arasıyla (%63) 50-64 yaş arasındakilerden (%68) oluşuyor.¹

1 *The Washington Post* ve Kaiser Aile Vakfı, 2016. nin.tl/USfeminism.

Pew Araştırma Merkezi'nin 2015'te yaptığı küresel bir ankete göre, "toplumsal cinsiyet eşitliği tüm dünyada en yaygın kabul gören demokratik ilkeler arasında" yer alıyor.² Otuz sekiz ülkeyi kapsayan araştırmaya göre, katılımcıların %65'i kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olmasının *çok* önemli olduğuna inandıklarını söylese de, yirmi dört ülkede kadınların, toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleme olasılığı erkeklerden daha yüksek.

Toplumsal cinsiyet eşitliği için çabalayan herkes kendisini feminist olarak adlandırmıyor; bazı bağlamlarda ve toplumlarda bunu yapmak çok zor, hatta düpedüz tehlikeli olduğundan, toplumsal

2 Pew Araştırma Merkezi, 2015. nin.tl/pew-support.

cinsiyet eşitliğinden, hatta kadın haklarından bahsetmek daha kolay geliyor. Kosova’da yaşayan feminist eylemci Ajete Kerqeli “Pek çok kadın kendine feminist demekte tereddüt ediyor. Burada olumsuz bir çağrışımı var. İnsanlar bana ‘toplumsal cinsiyet meselelerinin İŞİD’i [Daeş’i] gibi oluyorsun!’ diyor” açıklamasında bulunuyor.³

Endonezya Kadınların Güçlendirilmesi ve Çocuk Koruma Bakanı Sri Danti Anwar bana, “Bu kelimeye [feminist] karşı bir direnç var; çünkü Batılı olarak görülüyor. Toplumsal cinsiyet eşitliği fikrini insanların hayatlarıyla ilişkilendirmeliyiz. Asıl zorluk burada, dilin kendisinde değil” demişti.⁴

ABD’de bile “Feminizme kimin ihtiyacı var?” adlı bir kampanya yürüten öğrenciler şunu kabul ettiler: “Bugün kendinize feminist dediğiniz an, pek çok insan hiç tereddüt etmeden sizin erkeklerden nefret eden, sutyen yakan, mızımız bir liberal olduğunuzu varsayacaktır... Feminizm hem yanlış anlaşılıyor hem de düzenli olarak geniş bir toplumsal ölçekte karalanıyor... Hepinizi bu kelimeyi kendiniz için tanımlamaya devam etmeye davet ediyoruz!”⁵

Hindistanlı feminist yayıncı Urvashi Butalia, “Dünyanın dört bir yanındaki feminist hareketler var oldukları yerlerin özgün siyasi ve ekonomik gerçekliklerinden doğuyor” diyor ve şöyle devam ediyor: “Bu anlamda, her hareketin farklı meseleleri ve ilgi alanları var.” Ama şuna inanıyor: “Kültürel ve ekonomik farklılıklara rağmen, kadınların dünya çapında paylaştıkları, feministlerin ilgi alanına giren müşterek meseleler var.”⁶

Kolombiya’dan Samantha Eyles ise şu fikri dile getiriyor: “Evrensel bir feminizm kavramı var; bu sadece hareketin tek bir coğrafya kanadının mülkiyetinde değil. Asıl önemli olan, biz uluslararası kadın hakları eylemcilerinin birlikte hareket etmesi gerektiği gerçeği.”⁷

3 Yazarla kişisel bir sohbetten.

4 Nikki van der Gaag, *Feminism and Men*, Zed Books, Londra, 2014. (*Feminizm ve Erkekler*, çev. Güzide Diker, Aram Yayınları, Eylül 2017).

5 whoneedsfeminism.tumblr.com.

6 *Granta*, nin.tl/granta-urvashi.

7 nin.tl/eyler-exporting-feminism.

Feminizm: tanımlar

1882'de ilk kez bu kelimeyi olumlu bir şekilde, kadınların hayatlarını iyileştirmeyi amaçlayan mücadele olarak tanımlayan, Fransız aktivist Hubertine Auclert oldu.⁸

Yazar ve aktivist Rebecca West ise 1913'te bir başka tanım önermişti: "Şahsen feminizmin tam olarak ne olduğunu asla bulamadım. Tek bildiğim beni kapı paspasından ayıran hissiyatları ifade ettiğimde insanların bana feminist dediği."

Merriam-Webster Sözlüğü'nün feminizm tanımı ise oldukça açık: "Erkeklerle kadınların eşit haklara ve fırsatlara sahip olması gerektiği düşüncesi." Wikipedia'ya göre feminizm, "Kadınlar için eşit siyasi, ekonomik, bireysel, toplumsal haklar tanımlamak, tesis etmek ve gerçekleştirmek ortak amacını paylaşan bir dizi siyasi hareket, ideoloji ile toplumsal hareketlerdir."⁹

Deneyimli feminist aktivist, akademisyen ve yazar bell hooks da benzer bir öneride bulunarak, feminizmle ataerkilliğin yok edilmesi arasında net bir bağlantı kurar: "Basitçe söylemek gerekirse, feminizm cinsiyetçiliği, cinsiyete dayanan sömürüyü ve baskıyı bitirmeyi amaçlayan bir harekettir."¹⁰

Feminizm Neyi Başardı?

Bugün dünyada kadınların oynadığı roller, pek çok ülkede büyükannelerinin oynadıklarından oldukça farklıdır. Kadınlarla kız çocuklarına pek çok yerde eskiden olduğundan çok farklı bir şekilde bakılmakta ve daha sonraki bölümlerde netleşeceği üzere bundan elli yıl öncesine bile kıyasla kamusal yaşama çok daha fazla katılmaktadırlar ama burada ilerleme kaydettikleri dört önemli alana işaret etmekte fayda var.

8 Isabelle Ernot, 'Sociétés industri-elles: un siècle de mutations', Geneviève Dermenjian, Irène Jami, Annie Rouquier ve diğerleri, *La place des femmes dans l'histoire: une histoire mixte* içinde, Éditions Berlin, Paris, 2011.

9 en.wikipedia.org/wiki/Feminism.

10 nin.tl/bellhookspain.